

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
Кафедра початкової і професійної освіти

Л.С. ФІЛАТОВА

ІННОВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В ОСВІТНІЙ ГАЛУЗІ

Педагогічний менеджмент

*Методичні рекомендації для самостійної роботи
здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти*

Харків-2022

УДК 378:005](072)

*Рекомендовано редакційно-видавничою радою
Харківського національного педагогічного університету
імені Г. С. Сковороди
протокол № 8 від 17 серпня 2022 р.*

Рецензенти:

Чайка В. М. – доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки і методики початкової та дошкільної освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

Шпак В. П. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри початкової освіти Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького

Автор: Філатова Лада Семенівна

Філатова Л. С.

Інноваційні процеси в освітній галузі. Педагогічний менеджмент : методичні рекомендації для самостійної роботи здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти. Харків : ХНПУ, 2022. 24 с.

Методичні рекомендації розроблені для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 013 Початкова освіта і містять мету, завдання, тематичний план навчальної дисципліни, методичні вказівки щодо організації самостійної роботи, основні поняття до кожної теми, питання до самоконтролю знань.

Видано за рахунок укладача

УДК 378:005](072)

Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди, 2022
Філатова Л. С. 2022

ЗМІСТ

1.	Вступ.....	4
2.	Мета та завдання навчальної дисципліни.....	5
3.	Тематичний план навчальної дисципліни.....	7
4.	Організація самостійної роботи здобувачів вищої освіти.....	10
5.	Система оцінювання навчальних досягнень здобувачів.....	22
6.	Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю.....	23

1. Вступ

Визначальним вектором розвитку людства в III тисячолітті є інноваційність, тому здатність сприймати зміни та ініціювати їх розглядається науковцями як перманентна характеристика сучасної людини, що прагне до успіху. Ми ввійшли в період, коли зміна ідей, зміна технологій, зміна знань відбувається швидше, ніж зміна поколінь. І звідси виникають нові завдання перед освітою, яка повинна набути інноваційного характеру. Тобто вона має сама постійно змінюватися й формувати людину, здатну до постійного сприйняття змін упродовж життя, до постійного духовного, морального і фахового прогресу.

Сьогодні серед пріоритетних напрямів розвитку національних систем педагогічної освіти у високорозвинених країнах на перший план виходить підготовка педагога, «відкритого» до інновацій як у суспільному житті, так і в освітній галузі, спроможного до ефективної професійної діяльності в умовах інноваційного навчання, здатного до педагогічної творчості.

Особливого значення питання становлення педагога як суб'єкта інноваційної професійної діяльності набувають в Україні, де процеси модернізації всіх ланок освіти є невід'ємною та найсуттєвішою ознакою національного освітнього буття. Адже саме від педагога, його мотиваційно-ціннісних установок і компетентності в галузі інноваційних освітніх перетворень значною мірою залежить успіх започаткованих у системі освіти нововведень.

Вивчення навчальної дисципліни «Інноваційні процеси в освітній галузі», що ґрунтується на ідеях інноваційного навчання (відкритості освіти майбутньому, культурі, суспільству та інноваційним перетворенням), сприятиме формуванню фахівця, спроможного ефективно розв'язувати завдання модернізації національної системи освіти, здатного до створення, впровадження та розповсюдження освітніх нововведень.

Якісна професійна підготовка майбутніх магістрів усіх галузей передбачає формування фахівців високої кваліфікації, які здатні критично мислити, застосовувати інноваційну діяльність та науковий пошук, швидко реагувати на зміни у суспільному житті, швидко знаходити рішення для професійних проблем, прагнуть самовдосконалення та саморозвитку. Тому підвищені вимоги до якості підготовки таких фахівців можуть бути запроваджені шляхом оновлення змісту освіти, який є важливою складовою професійної підготовки магістрів спеціальності 013 Початкова освіта.

Методичні рекомендації розроблені відповідно до навчальної програми базового курсу «Інноваційні процеси в освітній галузі», затвердженої на

засіданні Вченої ради ХНПУ імені Г.С. Сковороди протокол № 5 від «24» червня 2022 року, як одного з важливих в циклі підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти, які навчаються за спеціальності 013 Початкова освіта.

Методичні рекомендації можуть використовуватися в освітньому процесі за педагогічними напрямками і спеціальностями, а також при підвищенні кваліфікації та перепідготовці педагогічних кадрів.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни «Інноваційні процеси в освітній галузі» є: забезпечити здобувачів вищої освіти знаннями концептуальних та теоретичних положень педагогічної інноватики, структури інноваційної педагогічної діяльності, методики реалізації інновацій у освітньому просторі; сформувати у майбутніх педагогів інноваційну компетентність та готовність до інноваційної професійної діяльності; сприяння підготовці до управлінської діяльності в освітніх закладах; ознайомлення із сучасною теорією менеджменту (управління) освітою у різних її ланках; розкриттю ролі менеджера освіти; підходів, методів розв'язання організаційних проблем освіти; узагальненню закономірностей, принципів та методів управлінської діяльності керівника-менеджера ЗВО; розкриттю ролі та методів ефективної управлінської діяльності керівника ЗВО.

Основними завданнями навчальної дисципліни «Інноваційні процеси в освітній галузі» є:

- 1) розширити уявлення майбутніх фахівців про основні тенденції розвитку інноваційних процесів в освіті;
- 2) ознайомити здобувачів вищої освіти з концептуальними та теоретичними положеннями педагогічної інноватики;
- 3) навчити аналізувати та узагальнювати досвід педагогів-новаторів;
- 4) формувати вміння застосовувати отримані знання у різних сферах інноваційної діяльності;
- 5) виробити вміння відбирати та оцінювати педагогічні інновації відповідно до цілей і завдань освітнього процесу Нової української школи;
- 6) навчити студентів обирати оптимальні інноваційні технології навчання відповідно до індивідуальних можливостей здобувачів освіти закладів загальної середньої освіти, рівню їхньої підготовки та педагогічних умов;
- 7) формувати вміння самостійно розробляти авторські педагогічні технології відповідно до цілей і завдань освітньої роботи НУШ;
- 8) формувати позитивне ставлення і прагнення майбутнього учителя початкової школи до творчого оволодіння новітніми педагогічними технологіями;
- 9) розкрити особливості і значення педагогічного менеджменту; історії розвитку педагогічного менеджменту та його методологічних основ;

- 10) сприяти виробленню у майбутніх викладачів індивідуального стилю науково-педагогічної та управлінської діяльності;
- 11) спрямовувати студентів до педагогічної творчості, самостійності, дослідницької діяльності;
- 12) розвивати інтелект, творчі якості, здатність до науково-дослідницької та інноваційної діяльності в сфері освіти.

У результаті вивчення навчальної дисципліни відповідно до освітньої програми формуються програмні компетентності:

ІК Здатність розв'язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру в професійно-педагогічній та науково-пошуковій діяльності у сфері початкової освіти.

ЗК 2. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 4. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

СК-3. Здатність застосовувати інноваційні технології в навчанні освітніх галузей початкових класів в стандартних, нестандартних та невизначених ситуаціях.

СК-5. Здатність організовувати та управляти освітніми процесами, які є складними, непередбачуваними та потребують нових стратегічних підходів, співпраці з різними соціальними інституціями, категоріями фахівців, використовуючи інформаційно-комунікаційні технології та цифрові сервіси.

СК-8. Здатність розповсюджувати, впроваджувати, оцінювати педагогічні інновації.

У результаті опанування змісту навчальної дисципліни здобувачі мають досягнути таких програмних результатів навчання:

ПР 1. Критично осмислювати та інтегрувати знання про концептуальні засади, цілі, завдання, ціннісні основи, принципи функціонування початкової освіти в Україні у перебігу розв'язання складних задач у широких мультидисциплінарних контекстах.

ПР 3. Застосовувати інноваційні технології в навчанні освітніх галузей початкової школи в стандартних, нестандартних та невизначених ситуаціях.

ПР 5. Організовувати та управляти робочими та освітніми процесами у складних, непередбачуваних умовах, що потребують нових стратегічних підходів, налагоджувати співпрацю з різними соціальними інституціями, категоріями фахівців, використовуючи інформаційно-комунікаційні технології та цифрові сервіси.

ПР 7. Моделювати змісти навчання, створювати та підтримувати безпечне, ергономічне, інклюзивне освітнє середовище початкових класів.

ПР 10. Складати програму саморозвитку та самовдосконалення, обирати ефективний інструментарій, презентації результатів власної професійної діяльності, створювати власний професійний імідж, сприяти розвитку іміджу ЗЗСО.

ПР 11. Здійснювати обґрунтований вибір, ефективно розповсюджувати,

впроваджувати, оцінювати педагогічні інновації.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 4 кредити ЄКТС 120 годин.

3. Тематичний план навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Інноваційні процеси в освітній галузі» включає такі модулі: «Педагогічна інноватика» та «Педагогічний менеджмент».

Модуль 1. «Педагогічна інноватика»

Змістовий модуль 1. Загальна педагогічна інноватика

Тема 1.1. Теоретичні засади педагогічної інноватики.

Витоки української педагогічної інноватики. Загальна інноватика, зарубіжна педагогічна інноватика. Передовий (перспективний) педагогічний досвід.

Передумови виникнення педагогічної інноватики. Об'єкт, предмет, завдання педагогічної інноватики як науки та педагогічної дисципліни. Взаємозв'язок педагогічної інноватики з іншими науками. Поняттєво-термінологічний апарат педагогічної інноватики: поняття «інновація», «новація», «педагогічна інновація», «педагогічний інноваційний процес», «педагогічна інноваційна діяльність», «педагогічна аксіологія», «педагогічна неологія», «педагогічна праксеологія».

Тема 1.2. Класифікація педагогічних інновацій.

Загальна характеристика інноваційних процесів у галузі освіти. Класифікація педагогічних інновацій. Структура педагогічних інновацій. Життєвий цикл інновацій. Етапи педагогічних інновацій.

Психограма вчителя-новатора. Мотиваційна, інформаційна та процесуально-діяльнісна готовність учителя до інноваційної професійної діяльності. Професійно важливі якості вчителя-новатора.

Тема 1.3. Сучасні педагогічні технології.

Історія виникнення технологічного підходу в освіті. Освітні і педагогічні технології. Технологія і методика. Теоретичні основи педагогічної технології. Класифікація педагогічних технологій.

Змістовий модуль 2. Педагогічні дифузіологія, праксеологія та неологія

Тема 2.1. Теоретичні засади педагогічної дифузіології.

Предмет і завдання педагогічної дифузіології. Зв'язок педагогічної дифузіології з іншими науками. Понятійно-термінологічний апарат педагогічної дифузіології: поняття «інноваційність середовища», «інноваційний потенціал», «новатори», «ранні реалізатори», «рання більшість», «пізня більшість», «консерватори», «антиінноваційні психологічні бар'єри».

Соціокультурний аспект розповсюдження освітніх інновацій.

Постфігуративний, кофігуративний і префігуративний типи суспільного ставлення до освітніх інновацій.

Соціально-психологічний аспект розповсюдження освітніх інновацій. Класифікація учасників інноваційного процесу (за Е. Роджерсом). Загальне уявлення про антиінноваційні бар'єри та шляхи їх подолання.

Організаційно-управлінський аспект розповсюдження освітніх інновацій. Фактори та умови ефективності процесу розповсюдження освітніх інновацій.

Тема 2.2. Педагогічна праксеологія.

Предмет і завдання педагогічної праксеології, її зв'язок з іншими науками. Трактатування основних понять педагогічної праксеології: «інноваційний розвиток закладів освіти», «управління інноваційним розвитком закладів освіти», «управління процесом упровадження інновації», «програма інноваційного розвитку закладів освіти».

Основні наукові підходи до управління процесом упровадження освітніх інновацій у практику роботи закладів освіти: адміністративний і партисипативний підходи, процесуальний і цільовий підходи, автономне та системне управління, реактивне та пропедевтичне управління.

Проблемно-цільовий, програмно-цільовий і системний види управління процесом упровадження освітніх інновацій у практику роботи закладів освіти. Етапи впровадження освітніх інновацій у практику роботи закладів освіти. Умови управління процесом упровадження освітніх інновацій у практику роботи закладів освіти.

Тема 2.3. Педагогічна неологія.

Передумови та чинники розвитку педагогічної неології. Предмет і завдання педагогічної неології. Зв'язок педагогічної неології з іншими науками. Понятійно-термінологічний апарат неології: поняття «нове», «творчість», «педагогічна творчість», «наукова творчість», «наукова педагогічна творчість», «науково-дослідна робота в галузі педагогіки», «педагогічне новаторство», «творчий учитель», «креативний учитель».

Сутність наукової педагогічної творчості, її етапи та рівні. Вимоги до результату наукової педагогічної творчості. Науково-дослідна робота в педагогічній галузі як основна організаційна форма наукової педагогічної творчості в сучасний період розвитку педагогічної науки. Педагогічне новаторство. Співвідношення понять «педагогічне новаторство», «передовий педагогічний досвід», «наукова педагогічна творчість». Мета, етапи та рівні педагогічного новаторства.

Фактори, що спричиняють своєрідність педагогічної творчості. Психограма творчої особистості вчителя. Інтуїтивний, алгоритмічний і комплексний підходи до розвитку творчих професійних здібностей учителя. Методи активізації колективної творчої професійної діяльності педагогів: мозковий штурм, метод синектики, фокальних об'єктів, структурний і функціональний аналіз.

Модуль 2. «Педагогічний менеджмент»

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи менеджменту в системі освіти

Тема 1.1. Становлення та розвиток менеджменту в освіті.

Сутність понять «управління» та «менеджмент». Відмінність між термінами «управління» і «менеджмент». Об'єкт та предмет вивчення менеджменту. Управління освітою. Менеджмент в освіті. Історія розвитку теорії управління: п'ять управлінських революцій. Цілі та рівні управління.

Наука «управління», «менеджмент» в сучасних умовах. Закономірності, принципи, функції менеджменту освіти (цільові, соціально-психологічні, оперативні).

Тема 1.2. Система управління освіти в Україні.

Державна політика у галузі вищої освіти: «Закон про вищу освіту» та функціонування вищої освіти в Україні. Принципи освітньої політики України. Державні органи управління освітою та їх функції. Основні документи, які регламентують нормативно-правову базу діяльності ЗВО та підготовки сучасного фахівця з вищою освітою: Закони України «Про освіту» та «Про вищу освіту», укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, накази Міністерства освіти і науки України та інші акти законодавства з питань вищої освіти.

Рівні освіти. Рівні та ступені вищої освіти. Національна рамка кваліфікацій. Державні стандарти вищої освіти, навчальний план, освітні програми та документи про освіту.

Структура державного управління у сфері вищої освіти.

Тема 1.3. Управління якістю освіти.

Оцінювання якості в системі загальної середньої освіти та оцінювання діяльності закладів загальної середньої освіти.

Атестація навчальних закладів в Україні. Державна підсумкова атестація: у початковій, основній та старшій школі. Зовнішнє незалежне оцінювання навчальних досягнень учнів в Україні.

Забезпечення якості в системі вищої освіти. Зовнішній контроль за якістю вищої освіти: ліцензування, атестації й акредитації. Внутрішня оцінка ЗВО. Оцінювання навчальних досягнень студентів. Основні категорії процесу вимірювання рівня знань. Основні критерії вимірювання якісних характеристик (об'єктивність, надійність, валідність, точність).

Змістовий модуль 2. Керівник закладу вищої освіти.

Тема 2.1. Імідж керівника закладу вищої освіти.

Особливості іміджу керівника ЗВО, функції іміджу (внутрішні, зовнішні). Шляхи формування іміджу керівника: стихійно або цілеспрямовано.

Фактори та стадії утворення іміджу керівника ЗВО: первинні та вторинні фактори; перцептивна та діяльнісна стадії.

Особливості зовнішнього іміджу керівника ЗВО. Особливості формування іміджу керівника ЗВО: імідж освітньої послуги, імідж споживачів, внутрішній імідж ЗВО, імідж лідера, імідж персоналу, соціальний імідж ЗВО, бізнес-імідж – ЗВО.

Тема 2.2. Управлінська діяльність керівника закладу вищої освіти.

Менеджер освіти, спрямування його професійної діяльності; три групи менеджерів. Роль та функції адміністратора в системі освіти: управлінські ролі керівника (за Г. Мінцберг).

Вимоги до характерологічних, особистісних, професійних рис керівника. Узагальнений портрет керівника: біографічні характеристики, здібності, особистісні риси, а також вікові особливості.

Психологічні типи керівників: «Майстри», «Борці з джунглями», «Люди компанії», «Гравці» та ін. Стиль керівництва: авторитарний, демократичний, ліберальний, змішаний.

Тема 2.3. Забезпечення результатів управлінської діяльності в освіті.

Управлінське рішення: сутність, ознаки, етапи, фактори. Стилі прийняття рішень: директивний, аналітичний, концептуальний, біхевіоральний. Комунікації в процесі управління. Типи комунікацій: формальні та неформальні. Класифікація управлінської інформації. Вимоги до інформаційного забезпечення управлінської діяльності.

ІКТ в управлінні освітою. Готовність керівників до використання ІКТ. Програмний комплекс «Ефективна школа-XXI», «Освітній портал» (<http://www.osvita.org.ua/>), «Політек-Софт» (<http://politek-soft.kiev>) програми «Навчальний процес», «Навчальний план», «Розклад», «Тарифікація», «ПС-Студент», «ПС-Додаток до диплома», «ПС-Академічна довідка». Єдина державна електронна база з питань освіти (ЄДЕБО).

Управління персоналом. Формування структури і штатів закладів і установ в системі освіти. Підбір кадрів. Підвищення кваліфікації та стажування педагогічних і науково-педагогічних працівників ЗВО.

4. Організація самостійної роботи здобувачів вищої освіти

Модуль «Педагогічний менеджмент»

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи менеджменту в системі освіти

Тема 1.1. Становлення та розвиток менеджменту в освіті.

Під час вивчення теми здобувачам освіти необхідно з'ясувати сутність основних категорій «управління» та «менеджмент», усвідомити відмінність між цими поняттями; розкрити сутність об'єкту та предмету вивчення менеджменту, управління освітою; накреслити роль менеджменту в освіті; ознайомитися з історією розвитку теорії управління, визначити управлінські революції; схарактеризувати закономірності, принципи та функції

менеджменту освіти.

Словникова робота: управління, менеджмент, освіта, менеджмент освіти.

Питання й завдання для самоконтролю:

1. Поняття «управління» та «менеджмент».
2. Історичні етапи розвитку науки управління.
3. Сучасні школи «управління».
4. Проаналізувати зарубіжні наукові школи.
5. Схарактеризувати концепції та теорії менеджменту.
6. Визначити, які концепції управління освітніми установами розроблені представниками вітчизняної науки?
7. Сутність менеджменту освіти.
8. Закономірності менеджменту освіти.
9. Принципи, на яких будуються засади діяльності освітнього менеджменту.
10. Функції менеджменту освіти.

Питання для обговорення в аудиторії:

1. Одним із перших питань управління навчальним закладом розглянув К. Ушинський у своїй роботі «Три елемента школи». Про які елементи йдеться у К. Ушинського? За що ж виступав педагог?

Завдання для самостійної роботи:

1. Створити презентацію про одну з шкіл наукового управління, шкіл менеджменту (5-7 слайдів).
2. Для здобувачів на індивідуальному плані навчання. Підготувати есе на одну із запропонованих тем:
 - а) Школа наукового управління.
 - б) Класична школи управління.
 - в) Школа людських стосунків.
 - г) Емпірична школа управління.
 - д) Школа соціальних систем.

Рекомендована література:

1. Мармаза О. І. Менеджмент в освіті. Харків : Основа, 2007. 448 с.
2. Мармаза О. І. Менеджмент в освіті : секрети успішного управління. Харків : Основа, 2005. 176 с.
3. Мосіяшенко В. А. Історія педагогіки України в особах : навчальний посібник. Суми : ВТД «Університетська книга», 2005. 266 с.
4. Немець Л. М. Педагогічний менеджмент : навчально-методичний посібник для студентів першого курсу магістратури спеціальності 014.07. Середня освіта (Географія). Харків, 2019. 86 с.

Тема 1.2. Система управління освіти в Україні.

Здобувачі вищої освіти під час вивчення теми мають засвоїти державну політику у галузі вищої освіти, принципи освітньої політики України, державні органи управління освітою та їх функції, основні документи, які регламентують нормативно-правову базу діяльності ЗВО та підготовки сучасного фахівця з вищою освітою; опанувати знання про рівні освіти, рівні та ступені вищої освіти, Національну рамку кваліфікацій, Державні стандарти освіти, навчальний план, освітні програми та документи про освіту; зрозуміти структуру державного управління у сфері вищої освіти.

Словникова робота: освітня політика України, рівні та ступені вищої освіти, Національна рамка кваліфікацій, Державні стандарти освіти, навчальний план, освітня програма.

Питання й завдання для самоконтролю:

1. Основні принципи освітньої політики України властивості освітньої системи.
2. Національна рамка кваліфікацій.
3. Державний стандарт початкової загальної освіти.
4. Державний стандарт базової середньої освіти.
5. Рівні освіти.
6. Атестація педагогічних працівників.

Питання для обговорення в аудиторії/онлайн:

1. «Метою початкової освіти є всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування цінностей, розвиток самостійності, творчості та допитливості» – зазначено у Державному стандарті початкової загальної освіти. Про які ключові компетентності йдеться? Що забезпечує формування цих ключових компетентностей?
2. На основі Типового положення про атестацію педагогічних працівників, визначити, чи має право атестуватись на II категорію вчитель початкових класів, який працює вчителем четвертий рік та має диплом спеціаліста.
3. На основі Типового положення про атестацію педагогічних працівників, визначити мінімальний обсяг (тривалість) підвищення кваліфікації вчителя початкових класів, необхідний для проходження атестації.
4. На основі Національної рамки кваліфікацій визначити, якому рівню Національної рамки кваліфікацій та якому циклу вищої освіти Рамки кваліфікацій Європейського простору вищої освіти відповідає магістр?

Завдання для самостійної роботи:

1. Створити глосарій з педагогічного менеджменту на платформі MOODLE:
 - автономія закладу вищої освіти,
 - академічна доброчесність,
 - вища освіта,
 - заклад вищої освіти,

- здобувачі вищої освіти,
- Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система (ЄКТС),
- кредит Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (кредит ЄКТС),
- якість вищої освіти.

2. Проаналізувати Закон України «Про освіту», Розділ II Структура освіти, визначити невід’ємні складники системи освіти. Заповнити таблицю.

Складники системи освіти

Складники системи освіти	Назва організації
Дошкільна освіта	<i>Наприклад: ясла, дитячий садок, ясла-садок тощо</i>
Повна загальна середня освіта	
Позашкільна освіта	
Спеціалізована освіта	
Професійна (професійно-технічна) освіта	
Фахова передвища освіта	
Вища освіта	
Освіта дорослих, у тому числі післядипломна освіта	

3. Для здобувачів на індивідуальному плані навчання. Підготувати есе на одну із запропонованих тем:

- a) Академічна мобільності та академічна свобода.
- b) Трудове законодавство як основа трудових стосунків у загальноосвітній установі.
- c) Зміст діяльності закладів загальної середньої освіти нового типу (ліцеї, гімназії).
- d) Проблеми та зміни в системі середньої освіти.

Рекомендована література:

1. Державний стандарт початкової загальної освіти URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.08.2022).
2. Державний стандарт базової середньої освіти URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv->

rovnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898 (дата звернення: 15.08.2022).

3. Національна рамка кваліфікацій URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#n12> (дата звернення: 15.08.2022).
4. Положення про атестацію педагогічних працівників URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/gromadske-obgovorennya/2021/09/06/Polozh.pro.atest.ped.prats.06.09.pdf> (дата звернення: 15.08.2022).

Тема 1.3. Управління якістю освіти.

У ході вивчення цієї теми здобувачі освіти мають розібратися з оцінюванням якості в системі загальної середньої освіти та оцінюванням діяльності закладів загальної середньої освіти. Особлива увагу приділяється атестації закладів освіти в Україні, Державній підсумковій атестації (ДПА): у початковій, основній та старшій школі. Також розглядаються особливості проведення зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО) навчальних досягнень учнів в Україні. Зокрема, його альтернативу – національний мультипредметний тест (НМТ), проведений у 2022 р.

Також йдеться й про забезпечення якості в системі вищої освіти, зовнішній контроль за якістю вищої освіти: ліцензування, атестації й акредитації. Приділяється увага внутрішній оцінці ЗВО, оцінюванню навчальних досягнень студентів. Розглядаються основні категорії процесу вимірювання рівня знань та основні критерії вимірювання якісних характеристик (об'єктивність, надійність, валідність, точність).

Словникова робота: ліцензування, атестації, акредитації, ДПА, ЗНО, НМТ.

Питання й завдання для самоконтролю:

1. Поняття «якість освіти» та «форми оцінювання».
2. Зовнішнє незалежне оцінювання навчальних досягнень учнів в Україні.
3. Державна підсумкова атестація.
4. Програма міжнародного оцінювання учнів.
5. Атестація закладів освіти в Україні.
6. Забезпечення якості в системі вищої освіти.

Питання для обговорення в аудиторії/онлайн:

1. PISA – Програма міжнародного оцінювання учнів. Що перевіряє PISA? У кого? На що це впливає? Коли проводилася PISA в Україні? Коли планується наступний етап?
2. На основі Наказу МОН № 487/37823 від 03 травня 2022 р. «Про затвердження Порядку прийому на навчання для здобуття вищої освіти в 2022 році» визначити, яка організація чи фізична особа визначає вимоги до написання мотиваційних листів.

3. На основі Наказу МОН №487/37823 від 03 травня 2022 р. «Про затвердження Порядку прийому на навчання для здобуття вищої освіти в 2022 році» визначити, яка категорія вступників вступає на основі індивідуальної усної співбесіди.

Завдання для самостійної роботи:

1. Продовжити створення глосарію з педагогічного менеджменту на платформі MOODLE:

- якість вищої освіти;
- ліцензування;
- атестація;
- акредитація;
- пріоритетність;
- конкурсна пропозиція;
- конкурсний відбір;
- магістерський комплексний тест;
- індивідуальна усна співбесіда.

2. Підготувати презентацію на одну з представлених тем: «Атестація закладів освіти в Україні», «Державна підсумкова атестація: у початковій, основній та старшій школі», «Зовнішнє незалежне оцінювання навчальних досягнень учнів в Україні». Особливу увагу звернути на оновлення та зміни, з якими можна ознайомитися на офіційному сайті Українського центру оцінювання якості освіти.

3. Для здобувачів на індивідуальному плані навчання. Підготувати есе на одну із запропонованих тем:

- а) Сучасний вчитель – це агент змін.
- б) Т'ютер у початковій школі.
- в) Роль фасилітатора у початковій школі.
- г) Наставництво й менторство для вчителів початкової школи.
- д) Вчитель-коуч як основа успішності учнів початкової школи.

Рекомендована література:

1. Закон України «Про вищу освіту» від 01 липня 2014 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 15.06.2022).
2. Наказ МОН № 487/37823 від 03 травня 2022 р. «Про затвердження Порядку прийому на навчання для здобуття вищої освіти в 2022 році» URL: <https://ips.ligazakon.net/document/re37823?an=2> (дата звернення: 15.08.2022).
3. ЗНО/ДПА URL: <https://testportal.gov.ua/zagalna-informatsiya-zno/> (дата звернення: 15.08.2022).
4. Наказ МОН від 09.06.2022 №421 «Про внесення змін до Плану заходів щодо підготовки й проведення у 2022 році основного етапу міжнародного дослідження якості освіти PISA-2022 в Україні» URL: <http://pisa.testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2022/08/Nakaz-zminy-PISA-2022.pdf> (дата звернення: 15.08.2022).

5. PISA – дослідження заради якості освіти URL: <http://pisa.testportal.gov.ua/> (дата звернення: 15.08.2022).
6. Філатова Л. С. Педагогіка партнерства : апгрейд інструментарію сучасного учителя початкових класів / Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка / [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, І. Зимомря]. – Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2021. – Вип. 45. Ч. 2. С. 181-185.
7. Філатова Л. С. Педагогічна фасилітація у професійній освіті майбутнього вчителя початкових класів / Interdisciplinary research: scientific horizons and perspectives: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the III International Scientific and Theoretical Conference (Vol. 2), May 6, 2022. Vilnius, Republic of Lithuania: European Scientific Platform. P. 112-114.
8. Філатова Л. С. Тьюторський супровід першокурсників як інноваційна педагогічна технологія педагогічного менеджменту / Scientific Collection «InterConf» (№ 98) : with the Proceedings of the 2nd International Scientific and Practical Conference «Modern Scientific Trends and Standards» (February 16-18, 2022). Santa Rosa, Argentina: Megafyn, 2022. p. 145-149.

Змістовий модуль 2. Керівник закладу вищої освіти

Тема 2.1. Імідж керівника закладу вищої освіти.

У ході розгляду теми модулю звертається увага на особливості іміджу керівника ЗВО, функції іміджу (внутрішні, зовнішні), розглядаються шляхи формування іміджу керівника (стихийно або цілеспрямовано). Здобувачі освіти мають опрацювати фактори та стадії створення іміджу керівника ЗВО, зокрема первинні та вторинні, а також перцептивну та діяльнісну стадії.

Крім цього, обговорюються особливості зовнішнього іміджу керівника ЗВО та специфіку його формування: імідж освітньої послуги, імідж споживачів, внутрішній імідж ЗВО, імідж лідера, імідж персоналу, соціальний імідж ЗВО, бізнес-імідж – ЗВО.

Словникова робота: імідж, лідер, менеджер, імідж освітньої послуги, імідж споживачів, імідж персоналу, бізнес-імідж.

Питання й завдання для самоконтролю:

1. Поняття «імідж» та «образ».
2. Внутрішня складова іміджу.
3. Зовнішня складова іміджу.
4. Візитна картка керівника.
5. Популярність і репутація освітньої установи.

Питання для обговорення в аудиторії/онлайн:

1. Робота в групах. Ознайомлення із запропонованими кодексами поведінки, підготовлених заздалегідь. Дискусія з метою вироблення загальної аргументації, структури кодексу, пропонується його текст. Захист власної концепції кожною підгрупою. На виступ кожної групи відводиться до 3 хв. (Одна з підгруп готує проєкт «Кодексу честі викладача закладу освіти»). Колективне творче обґрунтування найбільш вдалого «Кодексу поведінки для колективу» обговорення його впливу на створення позитивного іміджу о закладу освіти (тривалість - 3 хв.). Прийняття й ухвалення «Кодексу поведінки працівника закладу вищої освіти».
2. Які, на Вашу думку, доцільно використовувати шляхи формування позитивного іміджу нашого університету? Які дієві маркетингові кроки можете запропонувати? Як, на Вашу думку, доцільно змінити іміджеву політику ЗВО?

Завдання для самостійної роботи:

1. Продовжити створення глосарію з педагогічного менеджменту на платформі MOODLE:
 - імідж;
 - репутація;
 - престиж;
 - імідж керівника;
 - імідж закладу вищої освіти.
2. Створити презентацію «Імідж сучасного закладу вищої освіти», використовуючи матеріали сайту ЗВО України на вибір.
3. Для здобувачів на індивідуальному плані навчання. Створити алгоритм іміджевої поведінки керівника ЗВО використовуючи статтю Комаровської А. В. Імідж керівника освітнього закладу.

Рекомендована література:

1. Імідж керівника та його значення для успішної діяльності навчального закладу URL : https://ru.osvita.ua/school/lessons_summary/administration/41058/ (дата звернення: 15.06.2022).
2. Комаровська А. В. Імідж керівника освітнього закладу // *Управління школою*. 2011. №19-21. С. 94-95.
3. Лазаренко І. Р. Формування іміджу освітнього закладу як управлінська інновація URL: <http://www.inter-pedagogika/> (дата звернення: 15.06.2022).
4. Філатова Л.С. Імідж як предмет наукового дослідження в різних галузях наукових знань // *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах – Київ – Запоріжжя*, 2011. Вип. 21 (74). С. 179-185.
5. Філатова Л.С. Нові підходи до типології іміджу // *Педагогічний альманах*. Херсон.: Херсонська академія неперервної освіти, 2012. Вип. 14. С. 250-255.
6. Філатова Л.С. Феномен іміджу в практиці професійної діяльності // *Materials of the XII International scientific and practical conference, Cutting-edge*

Тема 2.2. Управлінська діяльність керівника закладу вищої освіти.

Під час опрацювання теми здобувачі освіти знайомляться із поняттям «менеджер освіти», з'ясовують спрямування його професійної діяльності, характеризують три групи менеджерів, розглядають роль та функції адміністратора в системі освіти: управлінські ролі керівника (за Г. Мінцберг).

Також детально опрацюють вимоги до характерологічних, особистісних, професійних рис керівника, створюють узагальнений портрет керівника: біографічні характеристики, здібності, особистісні риси, а також вікові особливості; аналізують психологічні типи керівників: «Майстри», «Борці з джунглями», «Люди компанії», «Гравці» та ін. Стиль керівництва: авторитарний, демократичний, ліберальний, змішаний.

Словникова робота: менеджер освіти, типи керівників, стилі керівництва, риси керівника.

Питання й завдання для самоконтролю

1. Поняття «менеджер освіти» та «ефективний менеджер освіти».
2. Роль та функції адміністратора в системі освіти.
3. Вимоги до характерологічних, особистісних, професійних рис керівника.
4. Архетипні образи лідерства.
5. Психологічні типи керівників.
6. Стилi керівництва.

Питання для обговорення в аудиторії/онлайн:

1. Розгляньте архетипні образи лідерства:
 - ЛІДЕР-ГЕРОЙ Лідерство як героїчний вчинок: Герой є лідером, бо він є винятковим.
 - ЛІДЕР-МАЙСТЕР Лідерство через експертизу: Майстер є лідером, тому що він знає та вміє більше ніж інші.
 - ЛІДЕР-ГЕНЕРАЛ Лідерство завдяки посаді: Генерал є лідером, тому що він уповноважений їм бути.
 - ЛІДЕР-БАТЬКО Лідерство завдяки емоційному зв'язку: Батько є лідером, тому що він будує емоційні зв'язки в сім'ї.

Доберіть приклади лідері різних країн. Підготуйте факти, що підтвердять Ваш вибір.

2. Чи потрібно використовувати тимблдінг у ЗВО? Які, на Вашу думку, вправи доцільно реалізувати? Аргументуйте

Завдання для самостійної роботи:

1. Продовжити створення глосарію з педагогічного менеджменту на платформі MOODLE:
 - лідер;
 - лідерський потенціал;

- лідерство.
- 2. Створити чек-лист «Організація роботи закладу вищої освіти» для керівника закладу, користуючись наробками «Шкільного світу».
- 3. Для здобувачів на індивідуальному плані навчання. Підготувати есе:
 - a) Керівництво та лідерство.
 - b) Soft skills для керівника.
 - c) Воркшоп як інноваційна форма освіти.
 - d) Event-технології в закладах освіти.
 - e) Фандрайзинг: як залучити кошти до закладу освіти?

Рекомендована література:

1. Філатова Л.С. Event-технології в закладах освіти / Сучасні методи та форми організації освітнього процесу у закладах вищої освіти: збірник матеріалів всеукраїнської науково-методичної конференції (15 червня 2022 року). Одеса : Університет Ушинського, 2022. С. 217-220.
2. Харченко Н. Тімбілдінг. 133 вправи для створення команди. Київ. Шкільний світ. 2020.128 с.
3. Чек-лист сучасного керівника школи / Завуч. №4. 2019. URL : <http://www.osvita.ua/shop/newspapers/zag/zag-2019-004/> (дата звернення: 15.06.2022).

Тема 2.3. Забезпечення результатів управлінської діяльності в освіті.

Під час вивчення теми здобувачам освіти необхідно з'ясувати сутність, ознаки, етапи, фактори управлінського рішення, стилі прийняття рішень: (директивний, аналітичний, концептуальний, біхевіоральний), розглянути комунікації в процесі управління, типи комунікацій (формальні та неформальні), узагальнити класифікацію управлінської інформації та визначити вимоги до інформаційного забезпечення управлінської діяльності.

Також необхідно звернути увагу на ІКТ в управлінні освітою, готовність керівників до використання ІКТ, зокрема на програмний комплекс «Політек-Софт» (<http://politek-soft.kiev>), програмно-апаратний комплекс «Автоматизований комплекс освітнього менеджменту» (<https://e-journal.iea.gov.ua/>), програми «Навчальний процес», «Навчальний план», «Розклад», «Тарифікація», «ПС-Студент», «ПС-Додаток до диплома», «ПС-Академічна довідка», єдина державна електронна база з питань освіти (ЄДЕБО).

Крім цього, особливої уваги потребує питання управління персоналом, формування структури і штатів закладів та установ в системі освіти, підбір кадрів, підвищення кваліфікації та стажування педагогічних і науково-педагогічних працівників ЗВО.

Словникова робота: управлінське рішення, стилі рішень, управління персоналом, підбір кадрів, підвищення кваліфікації, стажування.

Питання й завдання для самоконтролю

1. Управлінське рішення: планові, організаційні, контрольні, координаційні.
2. Етапи реалізації управлінських рішень.
3. Етапи комунікаційного процесу.
4. ІКТ в управлінні освітою.
5. Управління персоналом.

Питання для обговорення в аудиторії:

1. Підготуйтеся до гри «Відбір персоналу», у ході якої використовується процедура відбору персоналу. Спробуйте взяти інтерв'ю у «претендента» на посаду. Пропонуємо основні теми для інтерв'ю з кандидатом на вакантну посаду:

№ п/п	Теми	Питання
1	Освіта і підготовка	Чи вважаєте Ви, що Ваші результати були точним відображенням Ваших можливостей? Чи збираєтеся Ви продовжувати свою освіту?
2	Трудова діяльність	Що з попередньої роботи відповідає цій? Чого Ви хотіли б уникнути в роботі? Чому?
3	Хобі	Яких успіхів у своєму хобі Ви досягли? Чи займаєтеся Ви спортом?
4	Амбіції і мотивація	Чи є у Вас альтернатива цій роботі? Що Ви думаєте про понаднормову роботу? Який буде Ваш наступний крок, якщо Ви одержите цю роботу?
5	Робота і організація	Які якості/навички необхідні, на Вашу думку, на цій роботі? Що може бути найбільш/найменш привабливим у Вашій роботі?
6	Спеціальні і технічні питання	Чи можете Ви намалювати просту діаграму, що пояснює ідею? Якби у Вас були засоби, яке дослідження Ви б провели?
7	Питання на загальні теми	Які щоденні газети Ви читаєте? Що Ви вважаєте невірним у нашій системі освіти?
8	Родина	Як Ви ставитеся до подорожей усією родиною? Чи допомагаєте Ви своїм близьким?

2. Вам потрібно надіслати резюме. З яких складових воно буде складатися? Які дані про професійну діяльність Ви напишете? Про що краще не писати?

Завдання для самостійної роботи:

1. Продовжити створення глосарію з педагогічного менеджменту на платформі MOODLE:

- управлінське рішення;
- управління персоналом;
- комунікація;
- інформатизація управління;
- підвищення кваліфікації;
- стажування.

2. Підготувати повідомлення про:

- єдину державну електронну базу з питань освіти (ЄДЕБО);
- програмне забезпечення для закладів вищої освіти України («Освітній портал», «Політек-Софт»);
- програмне забезпечення для закладів загальної середньої освіти («Курс. Школа»);
- програмно-апаратний комплекс «Автоматизований комплекс освітнього менеджменту» (ПАК «АІКОМ»).

3. Для здобувачів на індивідуальному плані навчання. Написати резюме.

Рекомендована література:

1. Автоматизований інформаційний комплекс освітнього менеджменту URL : <https://aikom.iea.gov.ua/> (дата звернення: 15.06.2022).
2. Єдина державна електронна база з питань освіт URL : <https://info.edbo.gov.ua/> (дата звернення: 15.06.2022).
3. Курс. Школа URL : <http://ekyrs.org/> (дата звернення: 15.06.2022).
4. Підбираємо персонал: методи і типові помилки URL : <https://kadrhelp.com.ua/pidbyrayemo-personal-metody-i-typovi-pomylky> (дата звернення: 15.06.2022).
5. Політек-Софт URL : <http://www.politek-soft.kiev.ua/> (дата звернення: 15.06.2022).
6. Як правильно скласти резюме URL : <https://www.krok.edu.ua/ua/pro-krok/pidrozdili/strukturni/tsentr-rozvitku-kar-eri/yak-pravilno-sklasti-rezyume> (дата звернення: 15.06.2022).

5. Система оцінювання навчальних досягнень здобувачів

Назва виду діяльності та контролю (денна форма навчання)	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1. Педагогічна інноватика		Модуль 2. Педагогічний менеджмент	
		Кількість одиниць	Максималь на кількість балів	Кількість одиниць	Максималь на кількість балів
Відвідування лекцій					
Підготовка та робота на семінарському занятті					
Робота на практичному занятті	2	5	10	5	10
Лабораторна робота (в тому числі допуск, виконання, захист)					
Виконання завдань для самостійної роботи	3	6	18	6	18
Виконання модульного контролю	1	2	2	2	2
Іспит			20		20
Максимальна кількість балів протягом семестру		100			

Назва виду діяльності та контролю (заочна форма навчання)	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1. Педагогічна інноватика		Модуль 2. Педагогічний менеджмент	
		Кількість одиниць	Максимальн а кількість балів	Кількість одиниць	Максимальн а кількість балів
Відвідування лекцій	2	4	8	4	8
Підготовка та робота на семінарському занятті					
Робота на практичному занятті	2	4	8	4	8
Лабораторна робота (в тому числі допуск, виконання, захист)					
Виконання завдань для самостійної роботи	2	6	12	6	12
Виконання модульного контролю	1	2	2	2	2
Іспит			20		20
Максимальна кількість балів протягом семестру		100			

6. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю

Модуль. «Педагогічний менеджмент»

1. Визначення поняття «управління» та «менеджменту».
2. Історія розвитку теорії управління.
3. Наука «управління», «менеджмент» в сучасних умовах.
4. Закономірності, принципи, функції менеджменту освіти.
5. Державна політика у галузі вищої освіти: «Закон про вищу освіту» та функціонування вищої освіти в Україні.
6. Принципи освітньої політики України.
7. Рівні освіти. Рівні та ступені вищої освіти.
8. Національна рамка кваліфікацій.
9. Державні стандарти вищої освіти, навчальний план, освітні програми.
10. Структура державного управління у сфері вищої освіти.
11. Управлінське рішення.
12. ІКТ в управлінні освітою.
13. Управління персоналом.
14. Особливості іміджу керівника ЗВО.
15. Фактори та стадії утворення іміджу керівника ЗВО.
16. Особливості зовнішнього іміджу керівника ЗВО.
17. Особливості формування іміджу ЗВО.
18. Менеджер освіти, спрямування його професійної діяльності.
19. Роль та функції адміністратора в системі освіти.
20. Вимоги до характерологічних, особистісних, професійних рис керівника.
21. Психологічні типи керівників.
22. Стилi керівництва.
23. Оцінювання діяльності закладів загальної середньої освіти.
24. Атестація закладів освіти в Україні.
25. Державна підсумкова атестація.
26. Зовнішнє незалежне оцінювання навчальних досягнень учнів в Україні.
27. Загальні питання оцінювання якості вищої освіти.
28. Оцінювання навчальних досягнень студентів.

Навчально-методичне видання

**Укладач:
Філатова Лада Семенівна**

**Інноваційні процеси в освітній галузі.
Педагогічний менеджмент**

**Методичні рекомендації для самостійної роботи здобувачів другого
(магістерського) рівня вищої освіти**

Відповідальний за випуск: Л.С. Філатова

Відповідальність за дотримання вимог академічної доброчесності несе автор

Підписано до друку 017.08.2022 Ум. друк. арк.1,4